

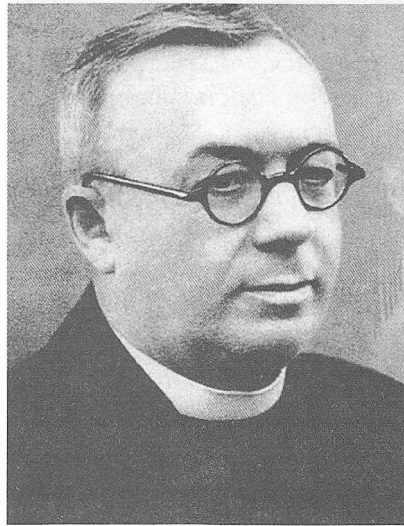
До 70-річчя Карпатської України

Августин Волошин у спогадах племінниці Емілії Дутки, ЧСВВ

Працюючи у львівських архівах (фонд митрополита Андрія Шептицького), нам пощастило вивчати окрему папку документів, в якій були зібрані матеріали про президента Карпатської України Августина Волошина. Зацікавили передусім спогади його племінниці Емілії Дутки (сестра Володимира ЧСВВ). В них є чимало яскравих фактів, які суттєво доповнюють найбільш відомі спомини про Августина Волошина його соратників Августина Штефана, Вікентія Шандора, Степана Росохи, Михайла Брацайка та інших (замислено без змін стиль і мову викладу).

Спомини на отця Монс. Августина Волошина, які написала його племінниця Емілія Дутка, наймолодша донька о. Михайла Дутки й Елеонори Волошин, рідної сестри о. Августина Волошина

Батько о. А. Волошина народився 5 січня 1838 в селі Стройно, де його батько був парохом. Мати Емілія Зомборі народилася 20 травня 1843 в селі Іаношієво, де її батько, Андрій Зомборі, теж був парохом. Батьки о. А. Волошина вінчалися 30 травня 1867 в селі Керецьки. Їхнє життя і життя їхньої родини пройшло на території теперішньої Закарпатської області України. Після того, як о. Іван прийняв священство, призначено його на парафію в село Келечин. Господь Бог благословив подружжя Волошинів — в них народилося семеро дітей: Євгенія, Корнелія, Елена, Августин, Ольга, Марія і Елеонора. Євгенія народилася в 1861 році, а про Корнелію не маю точних даних. Елена народилася 1873 року й померла в Празі в 1961 році. Августин народився 17 березня 1874 року, помер у в'язниці Бутирки в Москві 19 липня 1945 року. Ольга

народилася в 1876 році й померла в Празі 1960 року. Марія померла 15-річною, невдовзі після похорону свого батька, який помер в 1891 році. Елеонора народилася 22 липня 1882 й померла 26 жовтня 1945 року в Сімерках. Всі діти народилися в селі Келечин.

Отець І. Волошин був побожною, скромною і розумною людиною. Своїх дітей він вчив сам, вдома на парафії. Як учитель він з ними пройшов увесь навчальний матеріал, який становили шкільні державні програми. Після вивчення матеріалу за четвертий клас основної школи, доньки поступили вчитися до горожанської школи, а хлопця батько повів до Ужгорода на приймальний іспит до четвертого класу. Завжди слухняний хлопець на іспиті показався іншим. Ані на одне запитання не відповів. Директор сказав батькові взяти хлопця додому, бо був ще малим, не мав відповідний вік. Повертаючись додому, батько спитав сина, чому не відповів на запитання. Хлопець сказав: «Тому, бо я не хотів говорити по-мадярськи». Через рік поїхала з хлопцем в школу мама і найняла старшого студента, щоб той підучував її сина з мадярської мови. Син рішуче заявив, що йому не потрібен ніхто, бо і сам зуміє цю

мову вивчити. В школі весь час був відмінником і одержував стипендію.

О. Іван Волошин став жертвою свого покликання. На Богоявлення (1891) він пішов у філію в Облаз на водохрещта. Там похазнувся, впав у проруб і після того, як закінчив свої обов'язки, вернувся в Келечин, де відслужив св. Службу Божу і водохрещта на річці. Простудився, захворів на легені й незабаром помер. На свято Петра й Павла його похоринили в Келечині.

Моя мама Елеонора часто згадувала останній день свого тата. Він вранці попросив до себе кураторів і дяка та сказав їм: «Я вже від вас відходжу й хочу з вами попрощатися». Далі попросив дяка, щоб прочитав йому уступ з Євангелія, де знаходяться слова: «Не печітеся, що будете їсти». Подивився на дружину й дітей, попрощався з ними і поблагословив їх. Зі словами на устах «А мені гаразд буде», навіки тихо заснув. Августин у той час кінчав гімназіальні студії, а наймолодший Елеонорі було дев'ять років. Елена кінчала горожанську школу, опісля пішла працювати на пошту в село Драгово. На пошті була урядова квартира, куди вона взяла маму, сестер і брата.

Освіта о. Августина Волошина

Перше шкільне свідоцтво, яке він одержав, збереглося з четвертого класу початкової школи. Його дата була 27 червня 1884 р. Видане було в Ужгороді. Матурував (атестат зрілості здав) в ужгородській гімназії, в навчальнім році 1891—1892. Богословські студії проходив у 1892—1896 рр. в Ужгороді і в той самий час в Будапешті приватно студював математику і фізику.

6 жовтня 1896 року заручився з Іреною Петрик, донькою професора гімназії, і того самого року

одружився з нею. Через рік, 21 червня 1897, одержав диплом учителя для початкових (основних) шкіл з мовами навчання мадярською і руською. Диплом учителя для горожанських шкіл здобув у Будапешті 26 квітня 1900 року. За викладача півцесуцительської семінарії в Ужгороді був визначений 30 вересня 1901 року. 7—21 липня 1902 р. взяв участь у курсах в Будапешті (свідоцтво з 27 липня 1902). Директором півцесуцительської семінарії в Ужгороді був іменований декретом від 5 березня 1902 р., виданим у Відні. Від Українського вільного університету в Празі 30 жовтня 1938 року одержав звання почесного д-ра прав.

Заняття

Після прийняття св. Тайни священства (1897) був іменований капланом ужгородської церкви в Цегольні. В 1900 році став професором математики і фізики в Півцесуцительській семінарії в Ужгороді. В 1919—1938 рр. займав посаду директора цієї школи. В той час перебрався в урядову квартиру (вулю Капітульна, №11).

Дружина о. А. Волошина, Ірена, успадкувала дім по батькові (вул. Ракоці, №34). В його дворі знаходився ще один чотирикімнатний дім (№34/а) і загорода, яка простягалася аж до ріки Уж. Дім під числом 34 під час війни був значно пошкоджений і тому о. А. Волошин його розібрав. На його місці побудував новий одноповерховий дім. В домі ч.34/а жила мама о. Августина та дві рідні сестри Елена і Ольга. В період 1928—1937 рр. протягом навчального року там перебувала і я. Що торкається мене, 1 жовтня 1937 я вступила в новіціят сс.Василіянок.

Сестри Василіянки в Ужгороді

Після різних хлопотань сс.Василіянки прибули до Ужгорода в 1924 році і почали піклуватися священничими та учительськими сиротами, які були поселені в двох інтернатах.

Тоді в Ужгороді жила пані Анна Поганьова і виявила бажання,

щоб сестри опікувалися нею аж до смерті. Свою хату, великий город і поле вона дарувала сестрам з умовою, що вони крім неї будуть дбати і про сироти. Сестри піклувалися панею А. Поганьовою, але бажання фундаторки могли виконати тільки в 1925 році, коли дім звільнили її далекі родичі.

Зі самого початку в сиротинець попало 15 дітей. Його відкриття було великим святом. Сам пресвященний єпископ Петро Гебей посвятив сиротинець, який знаходився на вул. Минайській, у присутності багатьох священників

і мирян. Сестри з великим зусиллям дали до порядку занедбаний дім і загорода, але після смерті А. Поганьової її далекі родичі дали сестер до суду. Звинуватили їх, нібито вони примусили колишню власницю дому переписати її спадщину на сестер. Доки А. Поганьова лежала хворою, ніхто з її рідні навіть не заглянув до неї.

Перший суд виграла сестри. Декілька років був спокій, але родичі померлої далі судилися і врешті найвищий суд присудив їм будинок, де жили сироти і весь інший маєток. Сестри мусили дім негайно залишити, і сироти залишилися без стріхи над головою.

Та Господь Бог не раз за втрачене дає навіть щось краще. Якраз у той час мала іменини пані Ірена Волошин. З тієї нагоди сирітки прийшли привітати її. Одна з них розплакалася і сказала, що вони вже не мають свого дому і мусять вертати на села, звідки походять. Пані Ірена розплакалася і тоді зробилося в її душі шляхетне рішення — зайнятися долею сиріток. Домовившись з чоловіком монс. А. Волошином, наступного дня заявила матері ігумені, що вони вирішили дарувати свій дім на сиротинець. Пані Ірена сказала: «Бог не дав нам дітей, то від сьогодні Ваші сироти будуть моїми дітьми».

Посвячення сиротинця відбулось 5 листопада 1933 року. Здійснив його пресвященний єпископ Александер Стойка. В проповіді підкреслив велику заслугу родини Волошинів як фундаторів сиротинця. Під кінець святкування з промовою виступив о. монс. А. Волошин, який, крім іншого, сказав: «Може комусь дивно, що я роблю це завіщання тепер і не відкладаю його на пізніший час. Роблю це тому, бо тепер усім відомо, що я є при здоров'ї,

бо по моїй смерті міг би знайти адвоката, котрий би мене міг представити божевільним чи непричетним старцем, який не знає що робить і піддає би під сумнів моє рішення. Сестрам Василіянкам я свій маєток заповів тому, бо вони вміють добре господарювати. Це є для мене запорукою, що моє майно в добрих руках».

Прзшив, 7 липня 2003 р. «Новини Закарпаття». — 7 березня 2009 р. — №№ 25-26. — С. 6-7.

Підготували до друку
Микола ВЕГЕШ,
Володимир БАСАРАБ